

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Subsectio II. Qualiter Actus interni cadant sub humana Lege, vel
praecepto?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

Volumus, & mandamus, prout in dicta Regula continetur, ut omnes & singuli Fratres, in omnibus que non sunt contra DEUM, animam suam, & Regulam Fratrum Minorum, teneantur obedire. Etissima ergo est obedientia Fratrum Minorum, unde quod in aliis Religionibus non posse fieri dictum est; in hoc Ordine etiam opera merè supererogatoria, aut indifferentia præcipi possunt. Quia imò eadem illa opera, quæ in aliis Religionibus sunt supererogatoria aut indifferentia, quia ad observationem eorum statûs non conducunt, in nostro Ordine supererogatoria vel indifferentia non sunt, sed omnia valde utilia ad perfectam observationem Regulæ, quoad obedientiã perfectissimam in ea præceptam: adeò, ut etiam teneamur obedire in iis, quæ ad solum perfectæ obedientiæ exercitium, & omnimodæ abnegationis propriæ voluntatis, conducunt: qualia sunt etiam opera supererogatoria, atque indifferentia: quippe, quæ etiam sunt ex *OMNIBUS*, quæ non sunt contra animam, & Regulam nostram. Imò, quò magis us sæpè opus injungitur, eò magis conducit ad exercitium perfectæ obedientiæ, & abnegationis propriæ voluntatis. *Lege Franc. Mayran. Quodlib. 12. conclus. 15.*

SUBSECTIO II.

Qualiter Actus interni cadant sub humana lege, vel præcepto.

39. *Lege humanâ indirectè etiam præcipi, vel prohiberi possunt actus interni ad substantiam moralem actuum earum necessario requisiti, in genere, vel,*

40. In specie: ut intentiones. & g. ut in contractibus; administratione, & susceptione Sacramentorum; in oratione; & cultu divino.
41. Singulariter gravis est questio, an ad satisfaciendum precepto Ecclesie in dicendis Horis, audienda Missa &c. requiratur ad substantiam orationis interna intelligentia?
42. Ubi sine dubio verior, & in praxi omnino consulenda est sententia affirmativa.
43. Negativa tamen est etiam multorum (ab extrinseco saltem practice; ab intrinseco vero solum speculativo) probabilis.
44. Alii autem actus interni cum externis nullam necessariam connexionem habentes, humana lege præcipi, vel prohiberi non possunt.

ASSERTIO VII.

Humanâ lege, vel præcepto indirectè etiam præcipi, vel prohiberi possunt actus interni, qui & quatenus requiruntur ad actuum externorum directè præceptorum, vel prohibitorum moralem substantiam in genere, vel in specie: non item aliis. Ita communior, & sine dubio verior sententia Theologorum, quos unâ cum Adversariis recitabo infra §. 3.

§. I.

In genere. Omnis lex præcipiens, vel prohibens aliquem actum, necessariò indirectè saltem etiam præcipit, vel prohibet omnia necessariò requisita ad moralem substantiam illius actûs: Atqui omnis humana lex, vel præceptum necessariò solum præcipit, ac prohibet actus humanos voluntatis ac liberos, ad quorum moralem substantiam in genere necessariò requiruntur actus interni voluntatis, seu voluntas & propositum talem actum

Actum externum faciendi, vel omittendi, qui actus
 interni sunt forma essentialis, ac principium
 male actuum humanorum externorum, ut huma-
 ni ac liberi sunt: secundum omnes: ergo præci-
 piens vel prohibens actus humanos externos, ac
 indirectè præcipit, vel prohibet illum actum ex-
 ternum, seu voluntatem & propositum tale
 Actum externum faciendi, vel omittendi: quod
 quidem esse extra controversiam fatetur in
 contrarius *Vasq. disp. 160. n. 10.* Exempli gratia
 Ecclesia die festo præcipiens audiendum Sacrum
 vel aliud opus externum, consequenter indirectè
 etiam præcipit voluntatem ac propositum audiendi
 di Sacrum vel aliud opus externum exequendum
 adeò, ut qui deliberatè nollet audire, seu haberet
 propositum non audiendi Sacrum, reverà peccaret
 mortaliter contra legem Ecclesiæ. Similiter
 Ecclesia prohibens die Veneris comedere carnes
 consequenter indirectè etiam prohibet voluntatem
 ac propositum edendi carnes, adeò, ut qui
 die Veneris solùm absolutè, & efficaciter velle
 vel proponeret comedere carnes, reverà peccaret
 contra legem Ecclesiæ mortaliter. Unde *c. Nulli*
d. 19. dicitur. *Nulli fas est velle, vel posse trans-
 gredi Apostolica Sedis præcepta.* Ubi advertendum
 his & sequentibus omnibus, *semel pro semper*
 quantum ad praxin in ordine ad forum confite-
 tiæ, omninò perinde esse, sive dicatur actus
 internos præcipi, vel prohiberi indirectè à lege
 humana, an verò, positâ lege humanâ, à lege
 vna naturali, vel positiva: quòd contrafactum

peccet contra legem humanam, an occasione legis humanæ contra legem divinam naturalem, vel positivam. Sufficit certum esse, occasione legis humanæ etiam interno actu peccari mortaliter, quomodocunque tandem in foro conscientiæ. In ordine autem ad forum, & iudicium externum Ecclesiæ non posse peccari solo actu interno nimis quam notum est.

§. II.

In specie. Humana lex, vel præceptum præcipiens actus humanos externos, consequenter indirectè etiam præcipit illos actus internos, qui ad moralem substantiam actuum externorum in specie necessariò incurrunt, uti sunt peculiare intentiones actuum. Exempla sunt. I. *In Contractibus.* Potestas Ecclesiastica, vel civilis justè præcipiens aliquem contractum, v. g. ut, qui Virginem defloravit, eam aut ducat, aut dotet, &c. consequenter indirectè etiam præcipit actum seu consensum internum, atque intentionem sese obligandi necessariò requisitam ad substantiam moralem talis contractus in specie. Quis enim negat Ecclesiam, vel Rempublicam posse præcipere suis subditis, ut verè, & non fictè seu fraudulentè contrahant? cum ad utramque gubernationem ac commune bonum maximè pertineat, ut contractus veri, & non ficti vel fraudulentè fiant, adeòque cum vero interno consensu ac intentione requisita ad substantiam contractus. II. *In Administratione Sacramentorum.* Quicumque lege, vel præcepto Superioris jubetur Sacramentum

tum ministrare, baptizare, absolvere, celebrare, &c. eo ipso indirectè jubetur, & sine dubio tenetur habere intentionem baptizandi, absolvendi, consecrandi, &c. quia ejusmodi intentio est de intrinseca substantia operis præcepti, sine qua non Sacramentum, sed sacrilegium fieret, secundum omnes. III. *In susceptione Sacramenti.* Legum Ecclesiastica præcipiens fidelibus annuam Confessionem, consequenter etiam indirectè præcipit actum internum doloris, ac propositi emendationis: item expressionem omnium peccatorum, etiam merè interiorum atque occultissimorum. Quis enim dicat satisfacere præcepto annuæ Confessionis in conscientia eum, qui fictè, vel non integre confitetur: aut quid juvat dicere cum deversariis, eum quidem satisfacere præcepto Ecclesiæ, attamen peccare mortaliter contra præceptum divinum de integritate Confessionis? præ hoc supra generaliter advertimus. IV. *In oratione & culto divino.* Præceptum Ecclesiasticum de audienda Missa Dominicis, & festis diebus ab omnibus fidelibus, & recitandis Horis Canoniarum Clericis, Beneficiatis, Religiosis, omnino indirectè etiam præcipit actum internum devotionis alicujus saltem ex parte voluntatis, ut nimirum Missa audiatur: Horæ recitentur cum pia intentione aliqua explicita vel implicita eâ actione, vel recitatione colendi DEUM: ea enim intentio est de intrinseca substantia operis præcepti. Præcipitur enim actus Religiosus verus, verus cultus DEI, vera oratio atque sine actu interno devoto

his seu piæ intentionis ad colendum Deum nullus est actus Religiosus, nulla oratio, nullus cultus Dei verus, sed fictitiuſ, & mortuus omnis actus externus, ſicut homo ſine anima mortuus eſt. Quis autem neget Eccleſiam præcipere poſſe ſuis Miniſtris, & fidelibus, ut verè, & non ſimulatoriè Sacramenta miniſtrent, & ſuſcipiant: verè & non ſimulatoriè orent, & Miſſas audiant, ac præſtant? Atque in his terminis, & quantum ad intentionem colendi DEum, puto rem eſſe certiffimam apud omnes, eâ ſolum inutili quæſtione de modo loquendi, an ea obligatio ſit ex vi præcepti humani, an potiùs ex jure divino ſuppoſito præcepto humano, quæ nihil ad rem, ut ſuprà generatim advertimus. Sed hic ulterius

§. III.

Singulariter, quæſtio & controverſia graviffima 4r
 ſma eſt de attentione ex parte intellectûs (à nobis jam fuſe deducta in 1. p. Theol. Sacram. tract. append. de Horis Canon. ſect. 2. à n. 72. per tot. hic tamen in gratiam Lectoris ob quotidianum uſum breviter repetenda) Utrum nim. ad ſatisfaciendum præcepto Eccleſiaſtico de recitandis Horis, Miſſâ audiendâ, &c. requiratur non tantum intentio voluntatis interna ad colendum DEum, ſed etiam attentio intellectûs ad rem præſentem, utpote in recitatione Horarum ad verba recitanda, vel ad ſenſum, vel ad myſteria, vel ſaltem ad finem DEum: in auditione Miſſæ ad actiones celebrantis, & ad myſteria; vel ſaltem ad finem DEum; excluſendo voluntarias diſtractions mentis

V a

ad

ad alia objecta his adversantia : adeò, ut voluntati
distractus toto, vel notabili tempore non satisfaciat,
sed mortaliter peccet contra præceptum Ecclesie.
In qua quidem magni momenti quaestione

Supponendum ut certissimum, quòd Ecclesia
præcipienti Suis recitationem Horarum Canonica-
rum Ministris, præcipiat veram orationem, seu
verum cultum divinum, seu verum actum Religio-
nis, quo Deus verè colatur (eadem est ratio de re-
citatione Missæ) Ratio inter alias solida est. Quia
Ecclesia illo præcepto per se, & principaliter in-
tendit satisfacere duplici suæ obligationi. I. Ob-
ligationi generali Religionis, scilicet colendi DEUM
nomine totius populi Christiani. II. Obligati-
oni speciali iustitiæ seu intentioni Fundatorum.
Atqui ipsa Ecclesia sine dubio tenetur colere DEUM
vero cultu Religionis externo atque interno,
cui obligationi intendit satisfacere præcepto
deputando certos Ministros, qui ipsius, & totius
populi Christiani nomine, per officia à se instituta
statim temporibus DEUM colant; atque intendit
Fundatorum Ecclesiarum, ac Beneficiorum
oratione ac Laude divinâ colatur, cui etiam ob-
ligationi Ecclesia, & absolutè tenetur, & suo præ-
cepto intendit satisfacere per Horas Canonicas
rite à suis Ministris persolvendas: ergo Ecclesia
præcipit veram orationem seu verum cultum di-
vinum: & consequenter non solum externam
verbialem pronuntiationem verborum quantum

vis accuratam, quæ sine omni interno actu vera oratio, seu verus cultus divinus dici nullo modo potest. Sanè liquida sunt verba Præcepti c. *Do- lentes districte præcipientis in virtute Sanctæ obe- dientia, ut Divinum Officium diurnum pariter ac nocturnum, quantum illis Dominus dederit, STU- DIOSE celebrent, & DEVOTE.* Ubi signifi- cantur Glossa: *STUDIOSE quoad officium oris, DEVOTE quoad officium cordis.* Unde nemi- nem reperi, qui negaret ad satisfaciendum præ- cepto requiri aliquam internam devotionem vo- luntatis seu intentionem ad colendum Deum. U- bi jam advertis ab omnibus concedi aliquem actum internum per se requisitum ad actum externum præceptum cadere sub præcepto humano. Con- troversia ergo fundamentalis esse debet, utrum etiam attentio intellectus sit de substantia veræ orationis, seu veri divini cultus, ut proinde indi- rectè etiam cadat sub præcepto præcipiente ve- ram orationem, verum cultum divinum. His ita politis

Sententia affirmativa, & sine dubio verior est 42
 D. Thomæ in 4. d. 15. q. 4. art. 2. Navarr. cap.
 14. De Oratione n. 19. Sotus, Cajetanus, Sylve-
 ster, Azorius, Suarez, Lessius, Layman, Caspen-
 si, alii, & ex professo solidè meus Marchant.
 Tribun. p. 2. Tract. 2. p. 2. tit. 3. sect. 4. quast. 1.
 Fundamentum est. Quia Ecclesia potest præ-
 cipere actum internum saltem indirectè, quoties
 actus internus est de substantia actus externi per se
 præcepti, ad hoc ut sit actus virtutis, & idoneus
 ad

ad finem præcepti supernaturalem; atqui attentio interna est de substantia veræ orationis, seu cultus divini, qualem præcipit Ecclesia: ergo &c. Hanc Sententiam ut verissimam, & omnino veram amplector; atque ita confirmo a priori, & Communi Doctorum Sententia, & omnium sensu, in omni oratione jure divino naturali requiritur attentio interno, adeo ut omnis voluntaria distractio in oratione propriè dicte, sit aliquod peccatum, non quidem nisi veniale, quando oratio non est obligatoria, nisi fortè sub veniali; mortale autem, quando oratio jure divino esset obligatoria sub mortali: ut nominatim fatentur *Walentia tom. 3. disp. 6. q. 2. p. 6. Suar. de Religione l. 3. c. 4. Lessius l. 2. de Justit. c. 37. dnb. 11.* Quod si ergo sit aliquod jus divinum obligans ad orationem seu cultum divinum, de se tamen determinatum, sed determinandum ab Ecclesia quoad modum & tempus, utique ipsum jus divinum, ut sic determinatum ab Ecclesia obligabit sub peccato, etiam mortali ad attentionem internam: atqui Ecclesia sub præcepto obedientiæ præcipiens suis Ministris, ut Horas Canonicas tanquam veram orationem & cultum divinum, *studiosè celebrent & devotè*, est mera executrix & determinatrix juris divini naturalis ad colendo DEO, satisfaciendo foundationibus ad divinum officium factis, utrumque enim est jus naturalis, hoc justitiæ, illud Religionis: ergo præceptum illud saltem indirectè, & vi legis divinæ latentis determinatæ verè obligat sub peccato

cato, & quidem in materia tam gravi, mortali ad attentionem internam. Nihilominus

Sententia negativa etiam multorum est, & satis ⁴³
 gravium Doctorum D. Antonini, Durandi, Paludani, Medina, Sylvestri, Tabiena, Rosella, Angeli, aliorum: quam novissimè latè asserunt præter alios Diana p. 1. de Horis resol. 2. Caramuel in Regulam S. Benedicti à n. 13. v. 3. Jo. de Lugo de Eucharistia disp. 22. sect. 2. Tamburin. Decal. l. 4. c. 2. S. I. a n. 19. Et opusc. 3. De Sacrific. Missæ. l. 2. c. 5, Fundamentum est; quia Ecclesia non potest præcipere, vel prohibere actus merè internos, saltem ad substantiam moralem actûs externi per se præcepti non requisitos: Supponunt autem attentionem non esse de substantia veræ orationis: & sanè Authores modò allegati variis rationibus speculativè optimè defendunt, & confirmant, ut fateri cogar doctrinam hanc non tantum extrinsecè ab Authoritate, sed etiam intrinsecè à ratione omninò esse probabilem speculativè. At verà practicè veram orationem, quæ sit verus Dei cultus cum sincera intentione colendi Deum, cum vera devotione seu elevatione mentis in DEUM, denique Religiosum cum DEO colloquium consistere posse absque omni attentione interna, in homine, qui voluntariè distractus circa objecta quælibet etiam mala, ne quidem de DEO cogitare vult, non patiar mihi persuaderi in æternum; nec, quæso, tibi persuaderi sine, Religiose Lector. Repugnat sanè in Scriptura sacra, optimè fundatus sensus Sanctorum Patrum, &

Piorum omnium. Audi os aureum D. Joannes Chryostomum *hcm. 79. ad Pop. Antioch.* in haec omninò verba differentem: *Qua enim excusatio aut venia dabitur nobis, si cum amicis loquimur adsumus animo; mentemque adhibemus: cum vero colloquentes animo, in rebus indignis perperamur? Possétque tam fœda ac turpis esse perperatio illa mentis, ut duplicis sceleris, seu letæ culpa labem haberet: Unam verbi causâ, cogitationeque stupri seu homicidii, alteram insipientiæ, quâ divine Preces, Psalmi, Sacraque Scriptura verba tunc afficiuntur.* Hæc Sanctus loquens de oratione in genere, quid dicturum patet de ipso Officio divino?

§. IV.

44 **N**on item alii. Actus nimirum interni, cum actibus externis præceptis vel prohibitis nullam omninò necessariam connexionem habent, neque ad eorum substantiam moralem ullo modo concurrunt, nullâ humanâ lege, vel præcepto præcipi, vel prohiberi possunt: Non enim directè, ut probatum est n. 35. Neque indirectè ratione actûs externi præcepti, vel prohibiti, quippe cum quo nullam necessariam, vel moralem connexionem habere supponuntur, sed manent æquè occulti, ut nullo modo actu externo prodantur, ac si nullum omninò respectum ad actus externos haberent. Non ergo ab hominibus præcipi, vel prohiberi potest, ut quis jejinet, vel ex interno amore ad talem Sanctum: ne quis quomodo egrediatur ex interno affectu pravo fornicationis

tionis v. g. vel homicidii. Quia isti actus interni cum externis nullam omnino connexionem habent, nec rationes actuum externorum se produnt, ut cognosci possint. Potest tamen lege, vel præcepto humano imponi poena excommunicationis v. g. in foro conscientiae incurrenda ob factum externum supposito certo actu, vel intentione interna tanquam conditione *sine qua non*, non tanquam materiâ præceptâ, vel prohibîtâ. Sic in Jure Canonico *Clement. I.* excommunicantur Inquisitores, qui ex odio, gratia, avaritia, omittunt contra aliquem procedere in causa fidei. Et *Clement. I. De statu Monachorum* excommunicatur Monachus Benedictinus, qui sine licentia Præpositi animo accusandi illum ad Curiam Regiam se confert. Et *c. commissa de electionibus* in 6. constituitur, ut qui Parochialem Ecclesiam obtinuerit, sine voluntate ascendendi ad Sacerdotii Ordinem, beneficium ipso jure omittat, & fructus non faciat, &c. Sed de his raro contingentibus vide *Suarez l. 4. de Legibus c. 13.* Et *l. De Censuris disp. 4. sect. 2. & ex ipso Layman. cit. supra.* Verum alia hic emergit celebris, & ad praxim utilissima quæstio, digna ut ei fiat

SUBSECTIO III.

Quali intentione actus humanus conformari debeat legibus, & præceptis? SEU. Qualis intentio requiratur ad completionem cujuscunque legis, vel præcepti?

SUMMARIUM.

45. Ad legem, vel præceptum quodvis implendum ordinariè

V 5

ne-